

Partiprogram för 90-talet

I sin bok "Uppbrottet från lagom" skriver Lorentz Lyttkens att "90-talets politik lämnar slutgiltigt det *nationella* folkhemsbygget bakom sig. (Kampen) står mellan välfärdsnationalister och internationella modernister. På lång sikt tror jag de förra är dömda att förlora."

Citatet illustrerar en av de viktigaste dimensionerna i den politiska debatten det kommande decenniet. På ena kanten står i sämsta mening konservativa krafter som fruktar världen utanför folkhemmet och som helst vill bygga murar för att bevara status quo. På den andra finns de som ser förnyelsemöjligheterna och utvecklingspotentialen i den nya gränslösa värld som är på väg att öppna sig.

Men detta är inte det enda relevanta perspektivet. Att ställa sig på förändringens sida inför framtiden är en nödvändig förutsättning för ett gott samhälle, men inte en tillräcklig. Det paradoxala är att förnyelsen och omvandlingen samtidigt också kräver stabilitet och kontinuitet för att ge goda resultat. Att förena dessa båda perspektiv — "förändring och förankring" för att nu använda en sliten kliché — är en inte alldeles lätt ekvation. Två kulturdebattörer på vänsterkanten, Ola Larsmo och Göran Greider, har i Dagens Nyheter beskrivit dilemmat utgående från den amerikanske, neokonservative skribenten Daniel Bells ord: "Men herregud, går det inte att vara liberal i parlamentet, och konservativ i hemmet? Min gode man: i den stora världen är vi liberaler, i den lilla, i hemmets vrå och när vi är kulturella, är vi konservativa."

Greider/Larsmo menar att Bells utrop illustrerar en oreflekterad motsättning inom dagens liberalkonservatism. Att utan vidare hävda att det går att förena en

nyliberal politik med den lilla världens kulturkonservatism innebär att man bortser från att "modernitetens samhälle fortsätter att förskjutas". De vattentäta skotten mellan privat och offentligt är på väg att försvinna, påstår G/L, och de frågar sig om det idag över huvud taget går att utestänga den marknadsliberala världen när det gäller barnuppfostran eller romanläsning.

Låt oss för ögonblicket bortse från deras "snäva" syn på marknadsliberalism som leverantör av, som de uttrycker det, "Stig Larssons förnedringsriter och de blodiga skräckfilmer som ungarna tittar på". Och att det därför inte heller är frågan om att försöka upprätthålla några "vattentäta skott" mellan två sinsemellan oförenliga världar.

Likväl snuddar Greider/Larsmo vid en central frågeställning: om frihet och normer är önskvärda ting, är det då möjligt att åstadkomma en fruktbar symbios mellan en stabil och i god mening normbildande "liten värld", och en dynamisk, föränderlig och välståndsskapande "stor värld"?

De vänsterradikala herrarna levererar inte själva någon lösning. Tvärtom. "Inte för ett ögonblick inbillar vi oss att den klassiska vänstern har något svar på hur konflikten mellan de gemensamma normer, nödvändiga för att ett samhälle skall fungera, och de oerhörda löften om individuell frihet som det moderna konsumtionssamhället ger ska hanteras."

Frågan är då om högern förmår hantera den dualism som blotta termen "liberalkonservatism" rymmer. Finns det en grundläggande motsättning, eller kan vi förvänta oss att de positiva återkopplingar som bevisligen finns mellan normbild-

ningen i den lilla världen och värdealstringen på marknaden, kan bli dominerande?

Det är möjligt att vi inom en inte alltför avlägsen tid kan få en del av svaren på dessa frågeställningar. Moderata Samlingspartiets stämma i Linköping 1990 beslöt att ett förslag till nytt handlingsprogram skulle föreläggas partistämman 1993. Ett förslag som uttryckligen förut-sattes ta sin utgångspunkt i den "framtid-rapport" som gruppen kring professor Hans Zetterberg författade och där distinktionen mellan den lilla och den stora världen formulerades i liberalkonservativa termer.

Den programkommitté som tillsattes av partistyrelsen har i dagarna färdigställt ett diskussionsunderlag för partiföreningarna, tänkt att så småningom leda fram till ett förslag till nytt program. Och istället för att formulera en ny katalog av politiska åsikter och krav har programkommittén valt att försöka identifiera ett antal centrala områden i den politiska diskussionen under 1990-talet.

Det är en skrift som i många avseenden belyser just spänningsfältet mellan det föränderliga och dynamiska, och det trygga och stabila. Å ena sidan entreprenörsekonominns möjligheter, gränserna för statens ambitioner, det nya arbetslivet, den europeiska integrationen, miljöfrågorna, migrationen och tredje världens väg ut ur fattigdom. Å andra sidan den sociala ingenjörskonstens effekter, den tilltagande rotlösheten och ensamheten, normbildningen, kunskaps- och kultursamhället, teknologins och bioteknikens konsekvenser för den individuella integriteten, det privata ägandets roll och de juridiska institutionernas växande betydelse.

Det är ingen politisk helhetsbild som presenteras. Mycket av det som sägs är dessutom mer av sociologisk än politisk art. Men det förefaller ändå vara en rimlig ambitionsnivå som programkommittén valt: att resonera om det som bedöms bli verkligt viktigt under 1990-talet och låta bli att falla för frestelsen att på varje punkt proklamera politiska krav, i syfte att försöka binda framtida företrädare för partiet. Sådant tenderar ändå att snabbt bli obsolet; blotta föreställningen att man 1992 skulle kunna fastställa vilka krav som är relevanta år 2000 är ju lätt bisarr.

Det återstår att se vad som mynnar ut av Moderata Samlingspartiets inledda programarbete. Oftast är det själva processen mer än slutresultatet som har störst värde. Men en blick på övriga partiers idédebatt, i de fall någon sådan över huvud taget existerar, gör det uppenbart att intressanta politiska idéer inom ramen för partipolitiken knappast kommer att se dagens ljus under 1990-talet utanför Moderata Samlingspartiet.

Detta är inte enbart av godo, ens ur ett renodlat moderat partipolitiskt perspektiv. En intressant debatt förutsätter ett brett åsiktsspektrum — först när alla är överens har vi anledning att vara verkligt oroliga för intellektuell stagnation. Det lägger därför ett stort ansvar på den moderata idédebatten, men ger den också stora möjligheter. Den betydelse som spännande resultat från denna debatt kan komma att ha för Sveriges politiska framtid kan knappast överskattas. Därför är det en debatt som framöver kommer att beredas stort utrymme i denna tidskrift.